

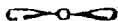

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(XIX.)

A Tsászári és Királyi Felség' Kegyelmével

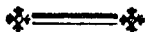
Indúlt BÉTSBÖL Pénteken 6. Mártziusban. 1795.

B é t s.

Azok a' magokat szerentsélenekké tett két megfententziáztatott bűnösök, kikről közelebbi levelünknek végin emlekeztünk, miutánna a' halálra való minden készületekkel illendően éltenek volna, tegnap (*Tsötörtökön*) jó reggel ki-kisértetének; és fel-akasztatának. Az *executio*, a' *Glacin*, a' *Burg* és *Schotten* kapuk között ment véghez. Az egy Osztály kíséző katonaságot, valamint szinten az egész Executiót Májor *Dóczi Ur* igazgatta, kivel együtt a' Gárda Adjutántya és Auditora voltak, ló háton jelen. A' Gárda házból reggeli 6 órákor indultanak-meg. és az *Executio* éppen 8-ra végződött-bé. Haláljoknak utolsó minutájáig buzgon imádkoztak. — *Qui spernit modica paulatim decidit.*

T

H o l l á n d i a.

A' 16 és 60 ezteendő között lévő *Hollandus* férfiaknak fegyver alá való bé-iratások arra való, hogy egy *Hollandus* Nemzeti Gárda fereg állittatik-fel. Ezen Nemzeti Gárdijáknak *Ámsterdámban*, velt Orvos Doctor mostani Generál *Krayenhoff* tététt Komendánsokká, a' kit az orvosi tudomány mellett egyfzersmind híres Indzsínérnek, írnak lenni. — *Ámsterdámba* közelebbről fok szekér *Emigránsok* kísértettetenek-bé, a' kik *Ejzaki Hollandiában* estek a' Frantziákhoz fogságra. Kettejeket az *Utrecht* felé nyiló *Ámsterdámi* kapu előtt lövetett-meg *Pischegrü*. A' többek *Hertzogenbuschba* vitettetvén, itt várják állapottyoknak el-válását. Afzszonyok is fokban vagnak közöttök.

A' közelebbi *Merkuriusnak* 264-dik oldalán hibáson írtuk-le más hibás tudósítás után, azt, a' mit a' Frantzia Vezérek a' magok feregeik' számapra a' *Hollandusoktól* kívántak. Az ő valóságos kívánságok, ennyi: — 200 ezer mázsa búza; 5 millió 15 fontos portzió széna, 200 ezer 10 fontos portzió szalma; 5 millió mérő zab; 150 ezer pár tzipök; 20 ezer pár tsizma (*Stiefel*); 20 ezer kaput mejjre valóstól; 40 ezer kötött nadrág; 150 ezer durva ruha bokáig érő nadrág; 200 ezer ingek; 50 ezer kalapok. Mind ezeket egy hónap alatt; 12 ezer ökröket pedig 2 hónapok alatt tartoznak ki-állítani a' *Hollandusok*. Ezekről a' dolgokról mondották a' Frantzia vezérek, hogy ők a' *Hollandusokhoz*, mint jövendő-beli Szövetsegefsekhez, barátsággal akarván viseltetni, ezeket nem vetik reájok, mint más el-foglalt tartományokra, hanem meg-engedik, hogy magok vefsék azokat magokra. — A' *Hollandus* Rendek, hogy a' Frantziák ezen kívánságoknak eleget tehetsenek, azt határozták: hogy a' Szövetséges tartományok pénzül fizessék-bé a' magok részeket, és a' kívánt dolgok kész pénzel vásároltatsanak öfzve a' Frantziák számapra. Azonban minden egyes emberek, a' kik a' meg-nevezett ártikulufsokkal bírnak, azokat illendő árért előadni tartozzanak, különben erőfzacos eszközők által is el fognak azok töllök vétettetni.

Helvétzia.

A' *Helvétziából* széllyel, rebdeső békefséges hírek, a' Prufzszus Követ Generál Goltz halála után is élnek, és azt erősitik, hogy a' Goltz által el-kezde-tett békefséges szerződéseket az ő halálától fogva, *Anspachi* Prufzszus Minister Bátor *Hardenberg* foly-tattya, és már a' bé-végzésihez is közel vagyon. Né-melley *Párisi* és *Strafszburgi* levelek is, a' *Prufszzia* és *Frantzia* ország között való békefséget az ajtó előtt fzemlélik állani. — Valami más Politicusok el-lenkező környülállásokat látván, így okoskodnak: —

„Az a' tsudálatos fel-tétel, hogy a' *Frantziák*, a' mint hallatik, némelley *Hatalmafságokkal* addig *Traktába* elegyedni, mig *Lengyel országban* az 1792-dik beli *Status-quo* vizfsza nem állittatik, nem akarnának, annak gyanítására ad alkalmatofságot, hogy *Frantzia* ország *Prufszziával* magános békefségre lépni, nem hajlandó; mert egyéb aránt nem lehet által-látni mi köze vólna a' *Lengyelek'* dolgának ehez a' magános békefséghez. Ugy itélnék némelleyek, hogy *Prufszziának* békefséges közbenjárása, fő-képpen a' *Német* birodalom javára tzelez; mint-hogy a' *Lengyel* dolgoknak a' Prufzszus udvar tzejljával meg-egyező kimenetele, a' *Német* birodalom tsendefségivel nagyon öfzve vagyon köttettetve. Vagynak, a' kik attól tartanak, hogy a' *Frantziák* a' békefséges szerződések által tsak addig akarják a' dolgokat húzni-halasztani, hogy a' magok hadi *Taktikájoknak* ujj rendbe való fzedése által a' Prufszziai kéfszületeteket meg-elözvén, ezen udvart a' közönséges ügy mellett való tsatázástól el-idegenittsék. Az az értelem még közönségesen fenn-áll sok *Német* Fejedelmeknél, hogy a' békefség tsak fegyveres kéz által, fatsartathatik-ki a' *Frantziáktól*; rész szerént azért, mivel-hogy a' nagyra-vágyás és a' sok *Fastio*k, éppen nem szűnnek, hanem tsak neveiket változtatják közöttök; rész szerént pedig azért, hogy az ő fegyvert viselő *nép-ma*fsájok; ha egy hirtelen való békefség által egyfzeriben haza takarodni kéntelenit-étnék, meg fogna othon éhezni.

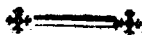

Frantzia Ország.

A' *Párisiak*' híres *Pántheonnyokban* már most csak *Brutus*, *Roufseau*, és *Descartes* hagyattattak-meg.

A' Köz-jóra ügyelő *Commissiónak Toskánával* tett egyezése hoszfasz vetélkedésre adott a' *Conventben* alkalmatofságot. Vóltanak, a' kik azt erősfítették, hogy egy ilyen lépésre nintsen a' *Commissióknak* hatalma: — „

„El-tóltenek már azok az idők (úgy mondanak ezek, hogy ti a' *Commissióknak* minden végzéseiket vakon kövefsétek: és én éppen ezért a' nagy bizodalomért, mellyet ti a' *Commissiókba* helyhezettetek, mondok ellene ezen *Traktának*. Juszon eszetekbe, hogy ti csak a' *Bétöltető* hatalmat adtátok a' *Commissióknak* által, s-a' háborus és békefséges végzések tsupán csak a' *Conventet* illethetik. Nem csak a' *Traktának* helybe hagyattatása végett tartozott vólna a' *Commissió* előtökbe jöni; hanem előtökbe tartozott vólna még a' *projectomot* terjeszteni. „ — *Johannót* így befzéllett: — „*Toskána* meg akar békélteni; a' mi néki ditsöfségire szolgál, melly által a' mérsékletefségnek példáját akarja *Europa* előtt adni. Mi hasonló igafságos indulattal tartozunk néki felelni. Én tehát, helybe hagyom a' *Commissió'* javaslását. „ — *Olivier Gerante* a'-féléket feszegetett, hogy valyon ez a' *Frantzia Respublika* által folytatott háború igafságos e'? Valyon vagyon e' a' *Respublikának* ahoz jusza, hogy kárának megfordittatását kívánhassa? S-Valyon ezzel a' szóban lévő békefséges *Traktával* meg-elegedhetik e'? Jovasolta, hogy ezen a' kérdéseket jó lenne szorofs vizsgálás alá venni. Vóltanak sokan a' *Conventben*, a' kik ezeknek a' kérdéselnek feszegetéséért erőfsen kezdettenek zúgni; mellyre nézve utóljára ő is helybe hagyta a' *Commissió'* tselekedetét, egyfzersmind annak ki-birdettetését is jovasolván, hogy a' *Frantzia Nemzet* a' békefséget örölké igaz szívből óhalytotta, és fájdalmas érzékenységgel határozta magát a' vér-ontásra: — „ Tsak egyedül rajtatok áll (mond *Boissy*) hogy

a' békefséget, egy azt kívánó Fejedelemtől el-fogadgyátok. Fogadgyátok-el tehát most magát a' dólgot, és az után küldgyétek vissza azt a' Commissióhoz olyan rendelés mellett, hogy benneteket ez után az e' féle dolgoknak folyamattiról előre tudósíttson, mivel-hogy a' békefség felett kevés idő múlva *Európának* nagy részivel traktálnunk kellek. Végre hozzászavas vételkedés után voxolásra kerülván, a' dolog, a' Commissiónak munkája. a' voxoknak igen nagy többsége által, ilyen Decrétoimmal hagyatott helybe: — Tudósítást vévén a' Convent a' Köz-jóra ügyelő Commissiótól, decretálja, hogy a' *Toskánával Pluricusnek* 21-dikén kötött Traktát helybe hagyja. „

A' *Vendei Rojálístáknak* engedtetett *Amnestiának* ideje Fébr. 7-dikén el-telvén, az ellenkező Feleknek egyesülése nem mehetett tökéletességre: mellyhez képeft olyan rendelés adatott vólt a' Respublika seregeinek elejekbe, hogy a' Rojálístákra 8-dikban üssenek reá. Minthogy azonban a' Respublikánusok még ekkor tsendefségben maradtanak, ebből azt hozzák ki sokan, hogy az *Amnestiának* ideje meg-toldatott: sőt némellyek bizonyoson akarják tudni, hogy Fébr. 15-dikéig terjesztetett-ki. — Ugy írnak sokan, hogy *Charette* a' fegyver-nyugvásnak és *Amnestiának* ideje alatt, magát a' hadi készületek dolgában jó lábra állitván, és *Nantesben* a' Respublikán sok gyengeségeit jó ki-kémleltetvén, nem igen hajlandó a' békéllésre.

Toulonból a' *Marsiliaihoz* hasonló zenebonás hírek érkeztenek *Párisba*, az is erőfsittetvén, hogy a' *Touloni* Jákobinusok a' magok próbájokban szerentsékek voltak valamivel a' *Mársiliaiaknál*. 'S minthogy a' rosz hírek kompániástól szeretnek járni, némellyek úgy írnak, hogy az egy ideig *Corsicánál* álladozott *Ánglus* hajós sereg ismét *Toulonhoz* vette úttyát. Mások a' *Frantziák'* *Touloni* hajós seregét, az *Olofsz* és nevezetesen a' *Génuai* pártoknál látták evezni.

A' Convent meg-határozta, hogy *Napkeleti Indiába* is 3, *Napnyugotiba* is 3 Biztos Kép-viselőket (Convent-tagjait) küldgyön.

T u d ó s i t á s o k.

2) Nemes Magyar Hazánknak némelly fő-tiszteletre méltó, és tudós Hazafiái által ösztönöztetvén arra, hogy Edes Atyámnak a' jó és hasznos Magyar Könyvek' ki-adásában fáradhatatlan és füllyos iparkodásinak ditséretes nyomdokit követni én is első kötelességemnek tartanám; el-tökéllettem magamban, hogy ama' híres Magyar Vers-szerzőnek Tekintetes Gyöngyösi István Urnak, néhai Tek. Nemes Gömör Vármegye' Vicz'-Ispánnjának minden munkáit ezen tizim alatt:

G y ö n g y ö s i I s t v á n n a k

költeményes

M a r a d v á n y i.

Két Darabokban.

énég ezen most folyó 1795-dik esztendőben ki-nyomtatásam. Szükségesnek itéltem mindazáltal, hogy a' nagy Erdemű és Fő-tiszteletre méltó Közönséget eleve e' következőkről tudósítsam:

1. Az egész Gyűjtemény ezen Szakaszokból fog állani:

a) Karikliá, a' Lötsei 1695-dik esztendőbeli eredeti ki-adás szerént.

b) M u r á n y i V é n u s, a' Budai 1768-dik ki-adás után.

c) *Palinodia Profopopoeia Hungariae*, az-az: A' Kesergő Nympha, a' Lötsei 1693-dik esztendei ki-adás után.

d) A' R ó z s a - K o s z o r ú, a' Nagy-Szombati 1772-dik esztendei nyomtatás után.

e) K e m é n y J á n o s, ugyan a' Lötsei 1693-dik leg-első ki-adás után; a' Báró Apor István Urhoz való Dedikációval együtt, mellyet az újabb ki-adások helytelenül ki-hagytak.

f) A' T s a l á r d C u p i d ó, a' Budai ki-adás után.

2. Ezen Gyűjteménynek majd minden részét a' leg-nevezetesebb Könyv-tárokban válogattuk a' nyomtatásra.

3. Hogy a' munka annál tisztábban, és minden tetemes hiba nélkül készülhesen-el, Hazánknak ama' nagy érdemű és tudós Hazafiát, Tiszt. Dugonics András Királyi Oktató Urat barátságosan kértem, hogy a'

munkára való ügyelést magára venni méltóztatna. Ő ezt a' Haza' javára tzelozó szeretete végett szivesen meg-igérte: és ezen Gyűjtemént nem csak előbeszéddel, hanem a' Könyvnek foglalványival; és a' Szerzőnek rövid élete' le-írásával-is meg-fogja ékesíteni.

4. Az egész Gyűjtemény ezen uj ki-adásban mint-egy 60 árku-rokra fog terjedni közép-szerü Nyoltzad-formában, szép és tiszta nyomtató-papíroson, s-ama' híres Bétsi Betű-öntő Manzfeld által készült betűkkel, melyek rövid idő múlva le-is érkeznek. Nem különben ékesíteni fogja ezen munkát a' Szerzőnek rézen jól ki-vágott mejj-képe.

5. Némelly fő-rendű és a' Magyar Litteráturában különösen gyönyörködőknek kedvéért nem akartam el-múlatni azt-is, hogy ezen jeles Munkából jó postapapírosra annyi számú nyomtatványokat-is ne készítsék, a' mennyien léfznek az erre elő-fizetőknek számok, a' kik egyfersmind segítőji-is léfznek ezen felvett munkámnak. Az ilyen posta-papírosra nyomtatott Exemplároknek az árra léfzen 3 német forint, a' melyekre az ide alább fel-jegyzett Elő-fizetést béfzedő Uraknál a' jövő Május hónapjának végéig kiki a' maga tettzése szerént előre-fizethet. És ha ezen érdemes Elő-fizető Uraknak neveiket a' Pénz béfzedő Urak előre el-küldik, azoknak Uri neveiket örök emlékezetre ki-fogom nyomtattani. — A' közönséges papírosra nyomtatott Exemplároknek árrát 2 for. 30 kr. határoztam; de minden elő-fizetés nélkül. — Végre

6. Kérem bizodalmason az Elő-fizetést szedő Urakat, hogy ne terheltessenek a' jövő Medárdus napi Pesti Vásár' alkalmatofságával jó baráttyaik által, vagy ezeknek nem léte miatt, mindjárt fel-tenni postára az előre-fizetett Uraknak mind érdemes neveiket, mind pedig számokat, hogy így a' munkát azonnal fajtó alá adhassam, és a' jövő Leopold napi Pesti Vásárra ezen költséges Gyűjteménnek mind a' két Darabját el-is készíthessem. A' melly alkalmatofsággal minthogy Hazínknak minden részeiből ide a' jövővény Könyv-kötök számossan öfzve-gyülekeznek, és is minden Elő-fizető Uraknak az ő Exemplárjokat

könnyen, és minden költség nélkül bátran el-küldözhessem.

Ezek azok tehát, mellyeket rövideden a' Fő-tisztelendő és nagy érdemű Magyar Közönségnek e' munka végett előre jelenteni bátorkodtam; olly reménységben lévén, hogy minden igaz Hazafi, fő-képpen azok, kik a' jó Vers-szerzőknek kedvellői, ezen költséges munkámnak fel-segellésére kezeket meg-nem vonnyák, annyival-is inkább, minthogy Gyöngyösi-nek minden jeles munkáit vagy igen nehezen, vagy hibákkal rakva lehet fel-találni. — Addig-is, míg ezen tzelomhoz a' tökéletesség' gráditsán közelebb érkezhetszém, és az én buzgó Haza-szeretetemnek és Nemzetem eránt iparkodó jó szándékomnak útján tovább léphetnék, hív szolgálatom' szíves ajánlása mellet vagyok és maradok, a' Fő-tekéntetre méltó Közönségnek

Pesten Bőjt-más Hav. 1. napj. 1795.

képz köteletségű szolgája

Ifjabb Fűskúti Landerer Mihály.

A' pénzt-fzedő Urak, kiknél az Előre-fizető Urak a' fizetést le-tenni, és a' kikiről Könyveiket a' magok kezekhez fogják venni, im' e' következendők

Magyar Országban :

- Aradon*, Pleyer Ferentz Ur, Vas-áros.
- Budán*, Diebold Floridus, Könyv-áros Ur.
- Bétsben*, Nemes Görög, Magyar Hír-mondó-író, és Doll Aloys Könyv-áros Urak.
- Debretzenben*, Tiszteletes és nagy érdemű Szikszai György Ur, és Fodor István, Könyv-kötő Ur.
- Egerben*, Gyalócai Ignátz Ur, Könyv-kötő.
- Eperjesen*, Kollár Gottfrid Ur, Könyv-kötő.
- Györben*, Müller Ferentz Ur, Könyv-kötő.
- Gyöngyösön*, Szilágyi Ur, Könyv-kötő.
- Gyulán*, Bakai János Ur, Könyv-kötő.
- Kassán*, Fűskúti Landerer Mihály Ur.
- Ketskeméten*, Veresmarti János Ur, Könyv-kötő.
- Komáromban*, Töltési János Ur, Könyv-kötő.
- Körmöcz-Bányán*, Groszmann Ur, Könyv-kötő.
- Köszegen*, Ludvig Mihály Ur, Könyv-kötő.

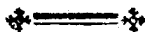
Léván, Lovas László Ur, Könyv-kötő.
 Losontzon, Gergely Gábor Ur, Könyv-kötő.
 Lötstén, Kollár Ferentz Ur, Könyv-kötő.
 Miskolczon, Mezner Sámuel Ur, Könyv-kötő.
 Nagy-Bányán, Grafz Ur, Pénz-metző.
 Ó Budán, Kis István Ur, Könyv-kötő.
 Pápán, T. T. Márton Professzor Ur.
 Pesten, Ifjabb Fűsküti Landerer Mihály, Weingand, Kilian,
 Lindauer, és Pauer Könyv-áros Urak.
 Pétszett, Waidinger Márton Ur, Könyv-kötő.
 Pozsonyban, Fűsküti Landerer Mihály, és Schvaiger Könyv-
 áros Urak.
 Rima-Szombaton, Csapó József Ur, Könyv-kötő.
 Rosnyón, Ethey Imre Ur, Könyv-kötő.
 Sáros-Patakon, Szabó János Ur, Könyv-kötő.
 Szathmár-Németiben, Ábel János Ur, Könyv-kötő.
 Szegeden, Tiszt. P. Somogyi Elek Ur, Minorita.
 Székes-Fejérvárban, Lang Ágoston Ur, Könyv-kötő.
 Szentesen, Varga István Ur, Könyv-kötő.
 Siklóson, Tóbi János Ur, Könyv-kötő.
 Szombathelyen, Zsoldos István Ur, Könyv-kötő.
 Sopronban, Schrabz Gottlieb Ur, Könyv-kötő.
 Tömösváratt, T. N. és N. Kulterer József Ur.
 Uj-Palánkon, Kauliczy Ur, Könyv-áros.
 Vátzon, Gottlieb Antal Ur, Könyv-nyomtató.
 Veszprémbe, Baumeister Ferentz Ur, Könyv-kötő.
 Zágrágban, A' Püspöki Typographia, és Hörner Ur, Könyv-ar.

Erdélyben.

Brassóban, Nemes Frónius Ur, Posta-Mester.
 Déván, N. és N. Schönher Posta-Mester Ur.
 Károly-Fejérvárban, T. T. Szeredai Antal Ur, Ő Nagysága.
 Kolosváron, Hochmeister Ur, Könyv-áros.
 Maros-Vásárhelyen, Tek. N. és N. Mátyus István Ur, M. D.
 Nagy-Enyeden, Tek. N. Tsernátoni Tseh Péter Ur, Posta-Mester.
 Szebenben, Hochmeister, Könyv-áros.

Ha találkoznának még némellyek, a' kik ezen munkára Elő-fizetőket gyűjtenének, azoknak minden tízért egyet, és minden öt Elő-fizetőért egy fél Exemplárt adok ajándékul.

A' most következő. Sz. József napi Pesti Vásárra ezek az új magyar könyvek készülnek-el az említett Könyv-nyomtatónál :
 Dugonics András Ur' Jeles Történeteinek Második

tehát történetek' esmérőjének mondani, a' ki óránként számlálja fel a' meg lett dolgokat, azoknak efsztendő számjaikkal együtt: néha nagyobb vagy kisebb mértékben ez is szükséges; hanem a' ki azokat tzeljához illő pontból tudja tekinteni, meg itelni és el-rendelni. Ezen izlésnek, mellytől az egész tudománynak jövendő használása függ, korán lejendő formálására legalkalmasabbnak saját tapasztalásom szerént következendő tzimű, Nemet Könyvetskét találtam: *Vorbereitung zur Weltgeschichte für Kinder, Göttingen 1779!* mellyet a' nagy híri Slötzer mostani N. Brit. K. Tanácsos és Gött. Prof; irt vólt a' nevelésbe tett fáradozásai-
kor, s-mellyre az után ama betsült könyvetskéje következet, melly szerént Németh Ország-
nak, Hazánknak, Dániának, Svétziának, nagy részében még máig is tanitanak, a' Világ történeteinek tudománnya (*Weltgeschichte*.) A' könyvetske egyenesen a' nevelők' és Nevendékek' számára, azoknak sinór mértékül, ezeknek tanuló könyvetskéül iratott: de figyelmetes olvasás után fogják a' meg élemedett olvasók is tapasztalni, hogy nem teszük le azt haszon nélkül kezekből. Ezen munkátskát magyarra fordítván következendő tzim alatt *A' Világ történeteinek tudományára való készület* ezentől ki-botsátom a' sajtó alól, s-tized nap mulva itt helybe kinek-kinek szolgálhatok vele, valamint az a' két Hazának nevezetesebb városiban is azontól széllyel fogom botsátani: — *Arra 7 kr. lész.*

Az általam már tavaj alól-írásra meg-igértetett nevezetesebb *Europai Országok'* le irásának is 1-^o része immár prés alatt vagon, s-leg fellyebb Majusvége felé szándékozom az alól irtt Uraknak kívánt nyomtatványyaikat el-küldeni. Az Arkufsoknak számát mind eddig is nem tudhatom; az árrát is tehát még ki szabnom nem lehet. A' kik az Erdemes Olvasók közzül betses leveleikkel meg akarnak keresni *Sopronyon* által *Jobaházára* indittsák kérem szabad Postán irásokat. Költ *Sopronyban* Fébr. 22-dikén 1795.

Németh László.

NB. A' *Bibliotékából* most megyen Februarius, A' többek is lassan-lassan következni fognak,